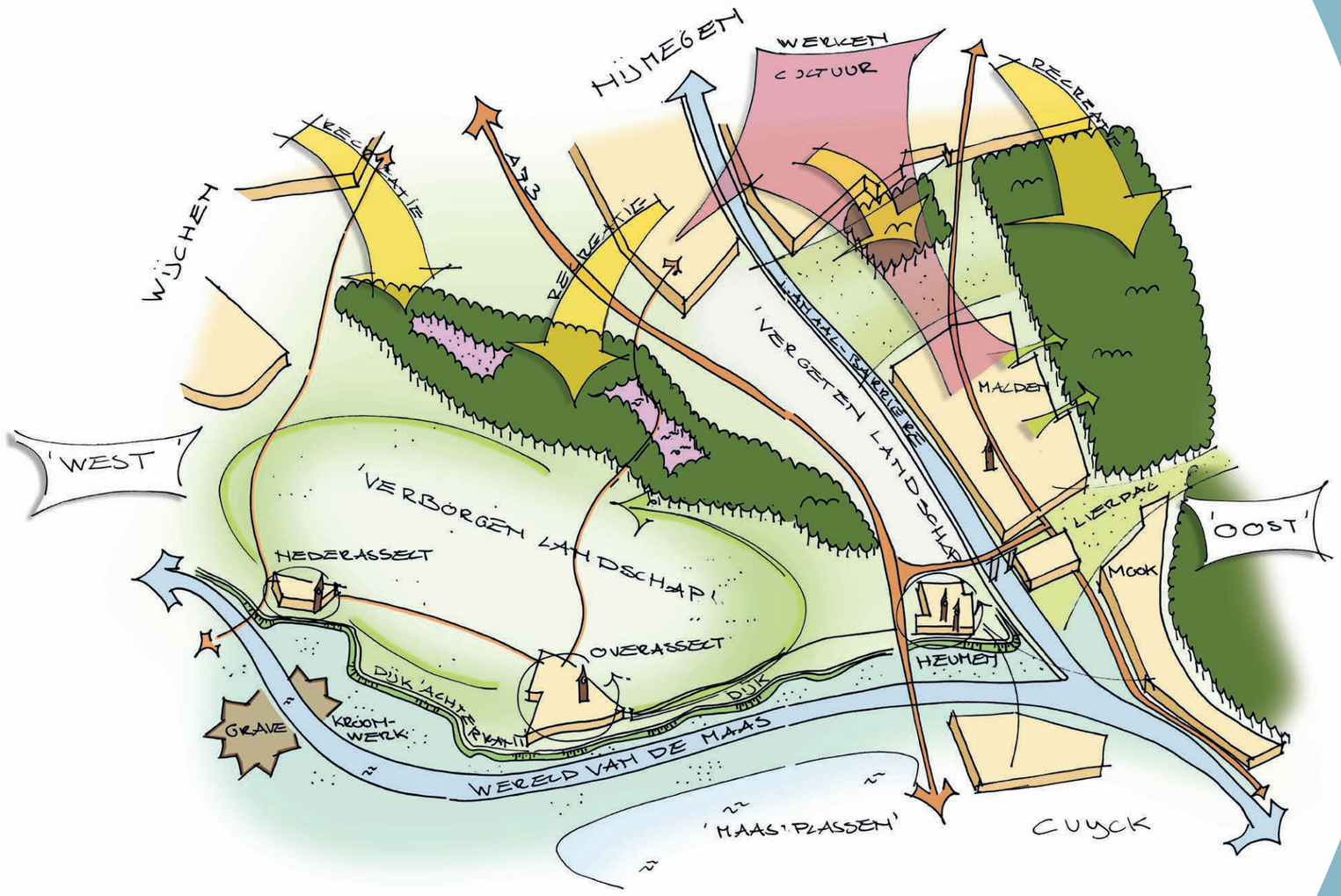
ANSICHTKAART VAN HEUMEN

TOELICHTING

14 AUGUSTUS 2020

GEMEENTE HEUMEN

14 augustus 2020

Gemeente Heumen

Correspondentie SAB
Postbus 479
6800 AL Arnhem
T // 026 357 69 11
E // info@sab.nl
www.sab.nl

Bezoekadres Arnhem
Frombergdwarsstraat 54
6814 DZ Arnhem

Bezoekadres Amsterdam
Jacob Bontiusplaats 9
1018 LL Amsterdam

INHOUD

1 – INLEIDING **5**
- 1.1 Doel insichtkaart 5
- 1.2 Totstandkoming ansichtkaart 5
- 1.3 Waaruit bestaat de ansichtkaart 5

2 – GROETEN UIT HEUMEN **7**

3 – KWALITEITEN, TRENDS EN OPGAVEN VOOR DE TOEKOMST **21**
- 3.1 Landschap en groen 21
- 3.2 Natuur 23
- 3.3 Water en bodem 25
- 3.4 Duurzaamheid, energie en klimaatadaptatie 27
- 3.5 Cultuurhistorie 29
- 3.6 Landbouw 31
- 3.7 Recreatie 33
- 3.8 Wonen 35
- 3.9 Economie 37
- 3.10 Mobiliteit en infrastructuur 39
- 3.11 Sport 41
- 3.12 Onderwijs, cultuur, welzijn 41
- 3.13 Veiligheid 41
- 3.14 Gezondheid 41

4 – ANSICHTKAART VAN HEUMEN **43**
- 4.1 Vraagstukken vanuit ruimtelijke- en beleidsanalyse 43

1 – INLEIDING

1.1 DOEL ANSICHTKAART

De Omgevingsvisie verwoordt de doelstellingen en ambities van de gemeente Heumen ten aanzien van de fysieke leefomgeving voor het komende decennium. Hierbij is sprake van een continu proces. Tussentijdse evaluatie en monitoring kan ertoe leiden dat de Omgevingsvisie wordt bijgesteld.

Om te komen tot een eerste Omgevingsvisie is inzicht in de huidige status en identiteit van de gemeente onontbeerlijk. Immers; geen toekomst zonder heden (en verleden). Om die reden vertrekken we niet blanco.

Het doel van voorliggende Ansichtkaart is dan ook om de huidige identiteit en karakteristiek van de gemeente Heumen weer te geven.
De Ansichtkaart van Heumen laat zien welke elementen in de fysieke leefomgeving de gemeente Heumen haar huidige identiteit en karakter geven. Deze identiteit wordt bepaald door kwaliteiten in de fysieke leefomgeving, al dan niet vastgelegd in beleid. Maar ook (reeds zichtbare) diskwaliteiten kunnen bepalend zijn voor het huidige karakter.

Vanuit daar ontstaan mogelijke opgaven voor de toekomst:
- Opgaven om kwaliteiten te beschermen en wanneer nodig of wenselijk te versterken;
- Opgaven om knelpunten op te lossen.

De Ansichtkaart vormt op deze wijze het vertrekpunt voor het overleg met stakeholders, burgers, college en raad, alsmede de verdere totstandkoming van de Omgevingsvisie.

1.2 TOTSTANDKOMING ANSICHTKAART

De Ansichtkaart is het resultaat van meerdere stappen:
- Analyse huidige beleid: Wat hebben we vastgelegd? Wat missen we? Wat behoeft actualisatie?
- Analyse trends en ontwikkelingen: Wat komt er op ons af? Waar spelen we al op in en hebben we beleid voor of zijn we aan het ontwikkelen? Wat missen we nog?
- Bureauonderzoek en veldbezoek om kwaliteiten en knelpunten in de fysieke leefomgeving te inventariseren;
- Interviews met beleidsmedewerkers uit het sociaal maatschappelijk domein (wonen, zorg, sport, gezondheid);
- Werksessie met beleidsmedewerkers uit het fysieke domein.

1.3 WAARUIT BESTAAT DE ANSICHTKAART

De Ansichtkaart is samengesteld uit een drietal onderdelen:
- Groeten uit Heumen: Karakterschets van gemeente Heumen (mindmap en beeldverslag)
- Een beknopte weergave per thema van kwaliteiten, trends en opgaven voor de toekomst
- Een integrale Ansichtkaart van Heumen met daarop aangegeven gebieden, elementen en functies die tezamen bepalend zijn voor de identiteit van de gemeente Heumen. Alle opgaven die vanuit de verschillende thema's naar voren zijn gekomen confronteren we in deze kaart met elkaar.

Zo kunnen we zien:
- waar kansen ontstaan voor het koppelen van thema's, gebieden, functies en mogelijkheden;
- waar we eventuele knelpunten of tegenstrijdigheden zien.

Hiermee toont de Ansichtkaart onderscheid in enerzijds de huidige functies en fysieke kenmerken en anderzijds (mogelijke) opgaven en/of vraagstukken in de toekomst, waarover in het verdere traject van de Omgevingsvisie nog discussie zal plaatsvinden.

BASIS TOPOGRAFIE

Malden

Nederasselt

Overasselt

Heumen

2 – GROETEN UIT HEUMEN

Bijgaande mindmap is een resultante van de werksessie en interviews met de beleidsmedewerkers van de gemeente Heumen. Het is een verbeelding van de karakterschets van de Heumen. Het vergroot de belangrijkste kenmerken van de identiteit van de gemeente.

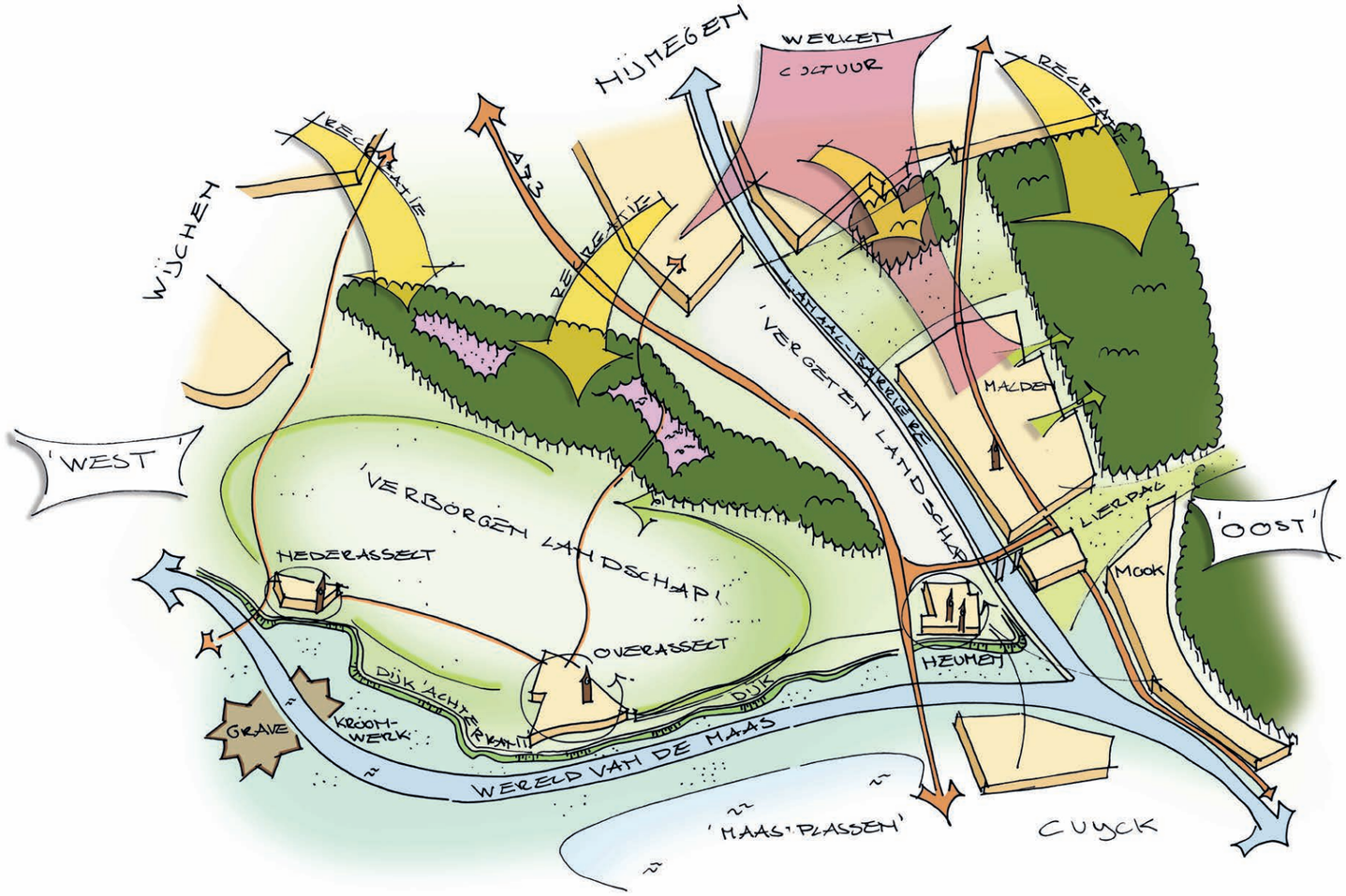
De heuvelachtige oostkant van de gemeente Heumen heeft een ander karakter dan het door de rivier gevormde landschap aan de westkant. De bossen en groene gebieden aan de oostzijde worden door inwoners van Nijmegen gebruikt als uitloopgebied in hun vrije tijd. Vanuit Malden wandel- en fiets je via de groene uitlopers in de kern zo dit beboste gebied in, evenals het open gebied van het Lierdal. Malden is een fijne en aantrekkelijke woonkern als je werkt in Nijmegen. Je kunt er goed terecht voor je boodschappen maar leuk winkelen en uitgaan doe je Nijmegen. De doorgaande Rijksweg is een snelle verbinding naar Nijmegen maar zorgt voor veel verkeer in de kern. Oversteken is soms lastig en vormt dan een barrière voor met name het langzame verkeer. De groene geledingszone van het Lierdal en de omgeving van landgoed Grootstal, zorgen voor 'fysieke' afstand tussen Malden, Nijmegen en Mook. Deze zones vormen groene verbindingen tussen de bosgebieden en de kanaalzone.

Het afwisselende vennen- en bosgebied van de Haterse Vennen en Heumens Bos is een uniek natuurgebied, gevoelig voor verdroging en de depostie van stikstof.. Ook dit gebied is een belangrijk recreatief uitloopgebied voor Nijmegen en ook het nabijgelegen Wijchen. Verblijfsaccommodaties en horeca in en rondom dit gebied trekken ook bezoekers van buiten de regio aan.

Tussen het kanaal en de Haterse Vennen ligt de Teerse sluispolder. Een van oorsprong laag en nat gebied dat pas in begin van de vorige eeuw is ontgonnen en geschikt gemaakt voor de landbouw. Nu een enigszins 'vergeten' gebied doordat het is ingesloten door de A73 en het kanaal. Verbindingen met de omgeving zijn daardoor beperkt. Het gebied straalt rust en eenduidigheid uit.

Langs de Maas vind je een eigen wereld. Weidse zichten vanaf de dijk brengen de rivier en de uiterwaarden in beeld. De kroonwerken ter hoogte van Grave en het voormalige kasteel Heumen, zijn relicten uit het verleden die herinneren aan de bewogen geschiedenis van deze regio. Op de kleinschalige oeverwallen langs de Maas liggen de kernen Neder- en Overasselt. Kernen met sterke en hechte gemeenschappen. Heumen neemt een bijzondere positie in op de kruising van de Maas en het kanaal, onder de rook van de A73. Door de aanleg van het kanaal en de A73 ligt het verscholen en verborgen in het landschap.

Tussen de oeverwal en de beboste Haterse Vennen ligt een 'verborgen' landschap. Rust, donkerte en stilte kenmerken dit gebied. Het is open, weids en hoofdzakelijk in gebruik als landbouwgrond.

2 – GROETEN UIT HEUMEN – HEUMENSOORD

2 – GROETEN UIT HEUMEN – LANDSCHAPSZONE MALDEN-NOORD

2 – GROETEN UIT HEUMEN – OVERASSELTSE EN HATERTSE VENNEN

2 – GROETEN UIT HEUMEN – HET NEDER- EN OVERASSELTSE BROEK

2 – GROETEN UIT HEUMEN – BUITENGEBIED OEVERWALLEN

2 – GROETEN UIT HEUMEN – TEERSCHE SLUISPOLDER

2 – GROETEN UIT HEUMEN – HET LIERDAL

2 – GROETEN UIT HEUMEN – UITERWAARDEN

2 – GROETEN UIT HEUMEN – MALDEN

2 – GROETEN UIT HEUMEN – NEDERASSELT

2 – GROETEN UIT HEUMEN – OVERASSELT

2 – GROETEN UIT HEUMEN – HEUMEN

LANDSCHAP EN GROEN

LEGENDA

- Bebouwd gebied
- Water
- Dijk
- Waterlopen met eco-oevers (WA)

(MOGELIJKE) OPGAVEN

Bestaande landschappelijke eenheden behouden en versterken: (LOP)

- Het Neder- en Overasseltse Broek
- Buitengebied oeverwallen
- Natuurgebieden (Heumensoord, Overasseltse en Hatertse Vennen)
- De Teersche Sluispolder
- Landschapszone Malden-Noord
- Het Lierdal
- Uiterwaarden
- Behoud van de bakenbomen langs de Maas (WA)
- Versterken van biodiversiteit in natuur- en cultuurlandschap
- Versterken verbinding kernen en landschap
- Behouden bestaande groengebieden in Malden

Landschapszone Malden - Noord

Heumensoord

De Teersche Sluispolder

Malden

Het Neder- en Overasseltsche Broek

Overasseltse en Hatertse Vennen

Nederasselt

Uiterwaarden

Buitengebied oeverwallen

Overasselt

Heumen

Het Lierdal

3 – KWALITEITEN, TRENDS EN OPGAVEN VOOR DE TOEKOMST

Per thema wordt inzicht gegeven in:
a. Wat is er nu: kenmerken en kwaliteiten. Maar ook: knelpunten en (koppel-)kansen;
b. Wat zijn de trends en ontwikkelingen?
c. Welk beleid is er nu? Is dit toereikend?
d. Wat missen we en wordt daarmee een (mogelijke) opgave voor de omgevingsvisie.

3.1 LANDSCHAP EN GROEN

Kenmerken en kwaliteiten

- Kenmerkend voor het landschap van de gemeente Heumen is het rivierlandschap van de Maas aan de westzijde van de gemeente en landschap van de stuwwal aan de oostzijde.
- Het rivierenlandschap kenmerkt zich door de Maas, de dijken, kleinschalige en halfopen oeverwallen, besloten dekzandruggen (Overasseltse vennen) en de open broekgebieden.
- Het stuwwallandschap kenmerkt zich door het aanwezige reliëf, het besloten bosgebied aan de oostzijde (Heumensoord) en een meer verstedelijkte zone langs de Rijksweg als overgang naar het Maas-Waalkanaal en het lagergelegen broekgebied aan de oostzijde van het kanaal.
- De landschapszone Malden-Noord is een kleinschalige landschappelijke zone als groene 'buffer,' gelegen tussen Malden en Nijmegen.
- Het Lierdal is een open landschappelijke zone als 'groene' buffer tussen Malden en Mook.
- Het Maas-Waalkanaal en de A 73 zorgen voor een 'fysieke scheiding' tussen het oostelijke en westelijke deel van de gemeente en doorsnijdt oorspronkelijke samenhangende landschappelijke structuren.
- Groenstructuren in de kernen ondersteunen de stedenbouwkundige structuren, begeleiden de wegen en zorgen voor ruimte om te recreëren, te verblijven, te sporten en te spelen.
- Aan oostzijde van Malden zijn de groene ruimtes veelal direct verbonden met het aangrenzende bosgebied.

Knelpunten en (koppel)kansen

- De ruimtevraag vanuit de schaalvergroting van de landbouw, woninguitbreidingen en de opgave voor de energietransitie kunnen een knelpunten vormen met de kenmerkende kwaliteiten en de fysieke omvang van het landschap en het groen.
- Kansen worden gezien voor verbreding van de functies van agrarische bedrijven in relatie tot beheer en aanleg van het landschap,
- Landschap en groen kunnen ruimte bieden aan de vraag vanuit klimaatadaptatie (waterberging) en hittestress (schaduw).

Trends en ontwikkelingen

- Ruimte nodig voor klimaatadaptatie en energietransitie.
- Toename recreatief gebruik groen en landschap.
- Groen en landschap krijgen steeds meer betekenis-waardering in relatie tot gezondheid mens.
- Nabijheid van groen, water en natuur worden steeds belangrijker bij de keuze van mensen van hun woonplaats. Het vergroot de woonaantrekkelijkheid van een gemeente.
- Verduurzaming van de leefomgeving: een groene en leefbare woonomgeving ondersteunt betrokkenheid en sociale cohesie. Ontmoeting kan plaatsvinden in de groene ruimtes en gemeenschappelijk zorgdragen voor bijvoorbeeld aanleg en beheer kan de sociale cohesie versterken.
- Landbouw: van grootschaligheid naar kleinschaligheid, van gangbaar naar duurzaam.

Beleid

- Structuurvisie Heumen 2025
- LOP 2019-2023
- Nota beeldbepalende bomen

- Bestaande ruimtelijke en functionele karakteristieken van de te onderscheiden landschappen behouden en versterken.
- Ruimte voor recreatieve ontwikkelingen.
- Versterken van biodiversiteit in natuur- en cultuurlandschap
- Het versterken van verschillende verbindingen in relatie tot het landschap.
- Het Lierdal vormt een landschappelijke schakel tussen het Maas-Waalkanaal, de Maas en het stuwwallengebied. Versterken landschappelijke kwaliteiten en ontwikkeling als groene en aantrekkelijke buffer tussen Malden en Molenhoek.
- Landschapszone Malden-Noord is van groot belang als groen en open gebied tussen Malden en Nijmegen en vormt een schakel tussen het vennengebied en de stuwwal.
- Teerse Sluispolder: aan de noordzijde van het gebied en ten westen van de A73 vindt natuur- en landschapsontwikkeling plaats ten behoeve van de ontwikkeling en versterking van de ecologische verbindingszone.
- Oeverwallen: versterken bestaande kwaliteiten (historisch cultuurlandschap met bebouwing).
- Neder- en Overasseltse Broek: het gebied vormt een schakel tussen de Overasseltse Vennen en de kernen Nederasselt en Overasselt en de Maasdijk.
- Malden:
  - versterken relatie met het Maas-Waalkanaal.
  - behouden bestaande groengebieden.
- Overasselt: versterken (recreatieve) verbinding met Maasdijk, inzetten op vergroening van het dorp, westzijde dorp verweving met landschap.
- Nieuwe ontwikkelingen langs de dorpsranden van de kleine kernen dragen bij aan de landschappelijke structuur van het gebied en het landschappelijk verbinden van dorp en buitengebied met elkaar.
- Overige kernen: aandacht voor behoud van groengebieden, uitzichten en doorzichten.
- In de gemeente Heumen worden de bomen beschermd in de APV, via een omgevingsvergunningsstelsel voor de activiteit kappen. Enkele beeldbepalende bomen zijn in het bestemmingsplan opgenomen, tevens is voor bestemmingen natuur, landschap, agrarisch of EHS een bescherming opgenomen voor bomen en houtopstanden.

Opgaven omgevingsvisie

- Hoe zetten we in op het behouden, versterken en ontwikkelen van de groene en landschappelijke kwaliteiten van de kernen en het buitengebied als aantrekkelijk woonklimaat?
- Hoe en waar versterken we de groene en landschappelijke verbindingen tussen de kernen en het buitengebied?
- Hoe en waar zetten we in op het realiseren van voldoende en meer groen, o.a. aanplant van meer bomen en bos, in zowel het stedelijke als het landelijke gebied t.b.v. klimaatbestendigheid en CO2 opname?
- Onderzoeken ontwikkellocaties en formuleren landschappelijke randvoorwaarden-uitgangspunten voor de energieopwekking door wind en zon.
- Hoe kunnen nieuwe ontwikkelingen bijdragen aan behouden en/of versterken van de landschappelijke kwaliteiten?
- Welke meekoppelkansen zijn er vanuit andere opgaven om het landschap te versterken en te ontwikkelen?
- Wie zijn en worden toekomstige beheerders van het landschap als er in de toekomst wellicht minder agrarische bedrijven zijn?
- Hoe kunnen we het beheer en onderhoud van ons groen in de toekomst financieel betaalbaar houden en maken?

NATUUR

LEGENDA

- Groene ontwikkelingszone (GO)
- Gelders Natuur Netwerk (GNN)
- Ecologische verbindingszones
- Uiterwaarden

OVG
OVG
LOP

(MOGELIJKE) OPGAVEN

- Balans zoeken tussen natuurfunctie en andere functies
- Balans zoeken tussen landbouw en natuur
- Naaldbos omvormen tot loofbos
- Versterken biodiversiteit

3.2 NATUUR

Kenmerken en kwaliteiten

- Heumen kent een grote variatie aan natuurgebieden die onderdeel uitmaken van het GNN, te weten: het bosgebieden op de stuwwal 'Heumensoord', Elshof, Overasseltse Vennen en het Heumensbos en delen van de uiterwaarden van de Maas.
- Alle grote natuurgebieden, m.u.v. Heumens Bos, zijn in eigendom en beheer van de natuurbeschermende instanties Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer.
- Ecologische verbindingen zijn of worden ontwikkeld tussen de hierboven genoemde gebieden.
- In het Neder- en Overasseltse Broek liggen langs de Leigraaf ecologische stapstenen.

Knelpunten en (koppel-)kansen

- Het kanaal en de rijksweg zijn barrières ten aanzien van de ecologische verbindingszones van oost naar west.
- Verdroging vormt een grote bedreiging voor de vennen- en bosgebieden.
- Door warmer en droger weer is er een groter brandgevaar in natuurgebieden.
- Vliegveld in Heumensoord knelt met aanwezige natuurwaarden.
- Er is sprake van een grote en toenemende recreatieve druk op de natuurgebieden.
- Uiterwaard Coehoorn en Kroonwerk biedt kansen voor natuurontwikkeling en berging.

Trends en ontwikkelingen

- Toekomstbestendig maken van de natuurgebieden in relatie tot klimaatveranderingen.
- Grotere variatie in beplantingssoorten aanbrengen ter voorkoming van verspreiding ziektes en versterken van de biodiversiteit.

Beleid

- Structuurvisie Heumen
- LOP 2019-2023
- RAS (Regionale Adaptatie Strategie)

- Verweving van natuur met andere functies is mogelijk, mits de natuurwaarden behouden blijven;
- Natuur is een belangrijke (omgevings)waarde van de gemeente Heumen, buiten de bos- en natuurgebieden is ruimte voor (de ontwikkeling van) landbouw in samenhang met natuur, landschap.
- Overasseltse vennen: behoud en versterking recreatieve- en natuurwaarden, instandhouding en vernatting van primair belang (het gebied is gevoelig voor verdroging), aan de randen wordt ingezet op verweving natuur en landbouw.
- Heumensoord en Maldens Vlak: behoud en versterking recreatieve- en natuurwaarden, geen ruimte voor nieuwe bebouwing. Het bos- en heidegebied in Heumensoord wordt getransformeerd tot een meer gevarieerd bosgebied met meer loofbomen en grotere heidegebieden.
- Het Lierdal vormt een ecologische schakel tussen het Maas-Waalkanaal, de Maas en het stuwwallengebied.
- Teerse Sluispolder: versterken bestaande kwaliteiten (historisch cultuurlandschap met bebouwing) en ontwikkeling ecologische verbindingszone tussen Heumensbos en Heumense Kolken.
- Neder- en Overasseltse Broek: belangrijke schakel in de ontwikkeling van de ecologische verbindingszone Heumen-Horssen, met de wetering als centraal/verbindend element.
- Aanpak erosie stuwwallen als gevolg van klimaatverandering: naast onderzoek (naar bestaande anti-erosie initiatieven en het in kaart brengen van de problematiek) en leren van ervaringen in Zuid-Limburg worden op urgente locaties anti-erosiemaatregelen getroffen.

Opgaven omgevingsvisie

- Hoe gaan we verdroging van de natuurgebieden tegen?
- Hoe zorgen we dat m.n. de vennen- en bosgebieden toekomstbestendig zijn voor klimaatveranderingen en stikstofproblematiek?
- Hoe en waar versterken en vergroten we de biodiversiteit in zowel het stedelijke als het landelijke gebied?
- Welke ruimteclaims vanuit klimaatadaptatie hebben (welke) consequenties voor natuur en landschap?
- Vergroten biodiversiteit:
    a. Gemeente: duurzaam berrmbeheer, pachtgronden inzetten;
    b. Landbouw: perceelsranden voor de natuur tegen betaling;
    c. Waterschap: sloten en slootkanten duurzaam beheren;
    d. SBB/Natuurmonumenten: beter beheren natuurgebieden;
    e. Particulieren: verstening van tuinen tegengaan.

BODEM EN WATER

LEGENDA

- Water
- Barro-reservering retentiegebied (BA)
- Beeklopen met eco-oevers (WA)
- Waterwingebied
- Grondwaterbeschermingsgebied
- Hoofdpersleidingen

Bodemtypes:

- Holtpodzogronden (grof zand)
- Loopodzolgronden (grof zand)
- Vlakvaaggronden (grof zand)
- Vorstvaaggronden (grof zand)
- Veldpodzolgronden (grof zand)
- Haarpodzolgronden (grof zand)
- Beekeerdgronden (grof zand)
- Hoge bruine enkeerdgronden (grof zand en lemig fijn zand)
- Poldervaaggronden (lichte zavel)
- Poldervaaggronden (zware zavel)
- Leek-/woudeerdgronden (lichte zavel)
- Leek-/woudeerdgronden (zware zave)
- Ooivaaggronden (lichte zavel)
- Kalkloze ooivaaggronden (lichte zavel)
- Kalkloze poldervaaggronden (lichte zavel)
- Poldervaaggronden (klei)
- Kalkloze poldervaaggronden (zware klei)
- Kalkoze poldervaaggronden (klei en zavel)
- Kalkloze ooivaaggronden (zware zavel)
- Kalkhoudende ooivaaggronden (zware zavel en lichte klei)

(MOGELIJKE) OPGAVEN

- Verdroging van het landschap tegengaan
- Ruimte creëren voor de rivier

Heumensoord

Overasseltse Vennen

Heumens Bos

Maasuiterwaarden

Erpewaai

3.3 WATER EN BODEM

Kenmerken en kwaliteiten

- Heumen kenmerkt zich door een grote variatie in grondwaterstanden. Er is een groot hoogteverschil aanwezig vanaf de stuwwal tot het Maas-Waal kanaal ca. 10 meter.
- De Teerse Sluispolder, Neder- en Overasseltse Broek zijn van nature laaggelegen natte gebieden. Hier vindt peilbeheer plaats t.b.v. de landbouw. De leigraaf zorgt samen met de afwateringssloten voor een samenhangende werkende waterhuishouding.
- In Heumensoord bevindt zich een drinkwaterwingebied voor Nijmegen en Malden.
- Voor het Lierdal vindt onderzoek plaats naar de wateropgave.
- De stuwwal en dekzandrug van de Overasseltse vennen kenmerken zich door de grovere arme zandgronden.
- In de laaggelegen kom- en broekgebieden bevinden zich de klei- en vaag(zavel)gronden.
- Op de flanken van de stuwwal en de dekzandrug is sprake van enkeerdgronden. Dit zijn veelal de oude bouwlanden. Deze zijn ook als smalle stroken gelegen aan de oostkant van het Neder- en Overasseltse broekgebied.
- Langs de Maas in de uiterwaarden zijn de zwaardere zavelgronden gelegen.
- De bodem en waterhuishouding zijn bepalend voor het landgebruik door de agrariërs.

Knelpunten en (koppel-)kansen

- De stuwwallen hebben diepe grondwaterstanden en zijn gevoelig voor verdere verdroging.
- De Overasseltse vennen zijn gevoelig voor verdroging.
- Verdroging en vernatting in zowel stedelijk als landelijk gebied.
- Kans op lagere waterstanden bij de Maas.
- In stedelijk gebied is nagenoeg geen open water aanwezig. Aandacht voor afvoer bij hevige regenval.
- De gemeente kent 6 voormalige stortplaatsen en een grondwaterverontreiniging onder de wijk Hoogenhof in Malden.
- Er zijn plannen om de drinkwaterbronnen ten noorden van de Scheidingsweg naar het zuiden in Heumensoord te verplaatsen. Dit betekent dat de contouren van de beschermingszones veranderen en dat kan consequenties hebben voor de gebruiksmogelijkheden van het gebied dat binnen die contour komt te vallen.

Trends en ontwikkelingen

- Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie: uiterlijk in 2020 is klimaatbestendig en water robuust inrichten onderdeel van het beleid en handelen.
- Inwerkingtreding Omgevingswet: de zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater blijven bestaan en komen terug in de omgevingsvisie.
- Meer effectgerichte benadering van (doelmatig) water(keten)beheer.
- Het veranderend klimaat heeft gevolgen voor de inrichting van de ruimte; noodzaak om hier bij ruimtelijke plannen rekening te houden.
- Rekening houden met extremer weer in relatie tot een groene en veilige leefomgeving. Meer groen en minder stenen zorgen voor betere afwatering bij hevige buien.

Beleid

- Structuurvisie Heumen
- LOP 2019-2023
- Verbreed gemeentelijk rioleringsplan
- Routekaart klimaatneutraal Heumen 2050
- Regionale Adaptatie Strategie Rijk van Maas en Waal
- Regionaal beleidsplan Veiligheidsregio
- Bodemnota 2012

- Een veilige en efficiënte waterhuishouding staat voorop; waterafvoer Maas is van primair belang, daarnaast scheepvaart op de Maas.
- Waterberging aan dorpsranden.
- Ruimte bieden voor waterberging; in de uiterwaarden waar nodig maatregelen nemen in relatie tot Deltaprogramma Rivieren.
- Bestaand water (Maas en Maas-Waal kanaal) beter beleefbaar maken: wens van het dorp Heumen om dichter bij de rivier te liggen.
- Watergebonden attractiepunten in Malden (Eendenpoelseweg) en Heumen (Maasdijk) t.b.v. versterken relatie met water.
- Bij nieuwe ruimtelijke plannen is een waterrobuuste inrichting van groot belang.
- Ruimtelijke functies moeten onderling op elkaar afgestemd zijn en de ruimtelijke effecten op waterhuishouding (en vice versa) moeten worden vastgelegd in een bestemmingsplan of omgevingsplan.
- Water is het grootste risico binnen Gelderland-Zuid. De komende jaren herziet de veiligheidsregio het rampbestrijdingsplan dijkdoorbraak en overstroming;
- Diffuse chemische bodemkwaliteit en grondverzet: de gemeenten in de regio Nijmegen willen duurzaam omgaan met de bodemkwaliteit en een verantwoord grondverzet op regionaal niveau vormgeven. Hiermee beoogt de regio MARN (Milieusamenwerking en Afvalverwerking Regio Nijmegen) de huidige bodemkwaliteiten te handhaven (stand still beginsel), ruimtelijke ontwikkelingen beter af te stemmen op de chemische bodemkwaliteiten en het grondverzet op regionaal niveau te optimaliseren;
- Lokale bodemverontreiniging: de gemeenten in de regio Nijmegen willen de kwaliteit van de leefomgeving van de regio behouden en verbeteren door het faciliteren en stimuleren van de aanpak van bodemverontreiniging.

Opgaven omgevingsvisie

- Voorkomen verdroging van stuwwallen (en vennengebied).
- Bescherming tegen klimaatextremen (o.a. regenval).
- Wateroverlast als gevolg van extreme regenbuien te beperken.
- Voorkomen dat langdurige droogte leidt tot noemenswaardige problemen voor natuur, landbouw en verkeer.
- Waar en hoe gaan we ‘extra’ water opvangen en bergen?
- Hoe gaan we om met de maatregelen vanuit het Deltaprogramma Rivieren? Welke uitgangspunten zijn daarbij belangrijk voor de gemeente?
- Faciliteren en stimuleren aanpak bodemverontreiniging.
- Wat hebben we nodig om te zorgen voor een duurzaam bodembeheer om de kwaliteit van de bodemstructuur en bodemleven te behouden en te verbeteren?

DUURZAAMHEID, ENERGIE EN KLIMAATADAPTATIE

(MOGELIJKE) OPGAVEN

- Ontwikkelen energielandschap (uit te werken ruimtelijk gebiedsplan, raadsbesluit en amendement 30-01-2020)
- Verduurzamen schoolgebouwen, vergroenen schoolpleinen
- Verduurzaming woningen
- Mogelijkheden energieleverende bedrijventerreinen
- Realiseren robuuste hoofdgroenstructuur
- Potentie waterkrachtcentrale
- Optimalisatie opwekking zonne-energie (zonnepanelen op daken)
- Waterberging/retentiegebied (stand van zaken?)
- Heroriëntatie mogelijkheden grootschalige energieopwekking (raadsbesluit en amendement 30-01-2020)

WA WA RR GSP RVDE

- Ruimte creëeren voor de rivier
- Zoekgebied zonnepanelen als geluidwal/-scherm
- Onderzoeken Maas-Waal kanaal als bron voor aquathermie
- Onderzoeken mogelijkheden voor aansluiting Malden op bio-energiecentrale Cuijk?
- Oriëntatie op aanleg ondergronds netwerk voor warmtenet?
- Vergroenen stedelijk gebied en kernen

3.4 DUURZAAMHEID, ENERGIE EN KLIMAATADAPTATIE

Kenmerken en kwaliteiten
- Stimuleren van verduurzamen van woningen.

Knelpunten en (koppel-)kansen
- egenstrijdige belangen natuur, landschap en grootschalige opwekking energie.
- Kans voor het vergoenen van de openbare ruimte kan een bijdrage leveren waterberging in de stad, verkoeling en leefbaarheid.
- Verduurzamen huidige woningvoorraad bij opknappen woningen en/of herstructurering.

Trends en ontwikkelingen
- Meer bewustwording bij particulieren en bedrijven omtrent het verduurzamen van de energievoorziening (toename gebruik zonnepanelen, elektrische en hybride auto's, duurzame productie);
- Overgang van fossiele energie naar duurzame energie met bijbehorende ruimtevraag;
- Afkoppeling aardgas en overgang naar duurzame alternatieven;
- Extremere weersomstandigheden (hitte, neerslag);
- Grote vraag naar producten en diensten die energiegebruik reduceren en circulariteit stimuleren, met behoud van comfort (bijvoorbeeld slimme woningen, slimme kleding).
- Opkomst biotechnologie.

Beleid
- Routekaart Klimaatneutraal Heumen
- Concept Programmaplan Centrumontwikkeling Malden
- Milieubeleidsplan Heumen Duurzaam en Groen 2013-2016
- RES
- RAS (Regionale Adaptatie Strategie)
- Regionale Routekaart
- Ontwerp Ruimtelijke Visie Duurzame Energie + aangenomen amendement

- De gemeente Heumen richt zich op energiebesparing en verduurzaming van energie en differentiatie van energieopwekking;
- Ambitie om energieneutraal te worden (uiterlijk in 2050), conform regionale aanpak;
- De coalitie werkt met de Routekaart Klimaatneutraal Heumen 2050. Onderdeel hiervan is het kijken naar mogelijkheden voor windenergie en andere grootschalige energieopwekking;
- Voortzetting Loket Duurzaam Wonen Plus (LDW+) met een wijkgerichte aanpak voor verduurzaming van de woningvoorraad;
- Uitwerken en verstrekken duurzaamheidsregelingen en zonnepanelenproject voor particuliere woningeigenaren;
- Onderzoek naar kansen verduurzaming Kroonwijk en Randwijk. Wens: klimaatneutrale en energieleverende school;
- Vergroenen en klimaatbestendig maken van de openbare ruimte Centrum Malden;
- Werken aan energieleverende bedrijventerreinen;
- Samenbrengen van partijen om nieuwe samenwerkingsverbanden op het gebied van duurzaamheid en energie te helpen vormen;
- Waterberging aan dorpsranden;
- Ruimte bieden voor waterberging; in de uiterwaarden waar nodig maatregelen nemen in relatie tot Deltaprogramma Rivieren;
- Vanuit het RAS:
- o De regio Rijk van Nijmegen en Land van Maas & Waal zet zich in om – bij voorkeur – in 2035, maar uiterlijk in 2050 een klimaatbestendige regio te zijn;
- o Wateroverlast als gevolg van extreme regenbuien is tot een minimum beperkt en langdurige droogte zorgt niet tot noemenswaardige problemen voor natuur, landbouw en verkeer;
- o Hittestress bij kwetsbare groepen behoort tot het verleden en vitale, kwetsbare functies kunnen tegen een (extreem weer) stootje.

Opgaven Omgevingsvisie
- Ontwikkelen energielandschappen, uitwerken in Ruimtelijk gebiedsplan;
- Heroriëntatie mogelijkheden grootschalige energieopwekking oostelijke rand Heumensoord;
- Verduurzamen gebouwen, vergroenen (school-)pleinen en overige openbare ruimte;
- Aandacht voor hittebestendigheid in de bouw (dakoverstekken, minder glas, zonwering, groene daken, kleurstelling, groene tuinen);
- Rekening houden met gevolgen extremer weer: tegengaan hittestress door realiseren van meer groen en minder stenen;
- Versterken en verbeteren van de biodiversiteit;
- Onderzoeken en benutten mogelijkheden energieleverende bedrijventerreinen (koppelen aan sanering/herstructurering, voorlichting etc.);
- Toekomstige oplossingen in relatie tot duurzame energievoorziening met name kleinschalig, bijvoorbeeld kleine clusters woningen met een gezamenlijke voorziening/installatie;
- Onderzoeken Maas-Waal kanaal als bron voor aquathermie;
- Onderzoeken mogelijkheden voor aansluiting Malden op bio-energiecentrale Cuijk;
- Oriëntatie op aanleg ondergronds netwerk voor warmtenet. Dit vraagt zowel investeringsruimte als fysieke ruimte voor de aanleg van een netwerk van buizen.

CULTUURHISTORIE

LEGENDA

- Zeer hoge waarde — CW
- Hoge waarde — CW
- Middelhoge waarde — CW
- Lage waarde — CW
- Zeer lage waarde — CW
- Niet gewaardeerd — CW
- Waardevol cultuurhistorisch ensemble — CW
- Vrijwaringszone molenbiotoop — BPB
- Cultuurhistorisch waardevolle plekken — WA

(MOGELIJKE) OPGAVEN

- Beleefbaar maken cultuurhistorisch waardevolle elementen — WA

Landingsstrip WOII

Kroonwerk Coehoorn

Historisch centrum Overasselt

Kasteel Heumen

3 – KWALITEITEN, TRENDS EN OPGAVEN VOOR DE TOEKOMST

3.5 CULTUURHISTORIE

Kenmerken en kwaliteiten
- De gemeente kent een grote archeologische cultuurhistorische rijkdom en variatie.
- Er zijn belangrijke kwaliteiten aanwezig uit de volgende tijdsperiodes en thema's: prehistorie, Romeinen, Christendom, Cultuurlandschappen, kastelen en heerlijkheden, strijd tegen het water, bezetting.

Knelpunten en (koppel-)kansen
- Cultuurhistorie is niet duidelijk zichtbaar en beleefbaar

Trends en ontwikkelingen
- Behoefte aan authenticiteit. Er is steeds meer een zoektocht naar identiteit als reactie op globalisering. Behoefte aan behoud oude gebouwen.
- Cultuurhistorie wordt in toenemende mate gewaardeerd.

Beleid
- Beleidsnota Cultuurhistorie: samen in verscheidenheid
- Structuurvisie Heumen
- LOP 2019-2023
- Actualisatie waarden- en verwachtingenkaarten
- Erfgoedagenda Gemeente-Ergoedgoedplatform

- Behoud en versterken van cultuurhistorische waarden.
- Cultuurhistorie als kwaliteit, ambitie om cultuurhistorie als kwaliteit, ambitie om het beter zichtbaar te maken.
- Heumen richt zich alleen op locaties die er cultuurhistorisch toe doen. Er vindt een afweging plaats op basis van de aard en omvang van de ontwikkeling in relatie tot de cultuurhistorische waarden in het gebied.
- De gemeente stelt zich bij de uitvoering van het cultuurhistorisch beleid hoofdzakelijk op als faciliterende en initiërende overheid.
- Benut cultuurhistorische waarden bij ontwikkelingen.
- Cultuurhistorie kan bijdragen aan het versterken van de kwaliteit en identiteit van een gebied bij gebiedsontwikkeling.

Opgaven omgevingsvisie
- Hoe maken we ontstaansgeschiedenis en het verleden beleefbaar en herkenbaar t.b.v. het versterken van de identiteit/authenticiteit van Heumen? (relatie met thema Recreatie)
- Hoe kunnen we de geschiedenis en cultuurhistorie aantrekkelijk maken voor de recreant en toerist? (relatie met thema Recreatie)
- Beleefbaar maken van de kroonwerken (relatie met thema Recreatie). Hiervoor zijn plannen in ontwikkeling en uitvoering. Hoe kunnen we de zuidelijke waterlinie beter beleefbaar maken voor recreant?

LANDBOUW

LEGENDA

- Landbouwontwikkeingsgebieden
- Verscheidenheid aan agrariërs, bedrijven, akkerbouw en (intensieve) veehouderijen

3.6 LANDBOUW

Kenmerken en kwaliteiten

- Heumen kenmerkt zich door veel extensieve agrarische bedrijven melk- en rundvee. Deze bevinden zich met name in het Over- en Nederasseltse Broek en de Teerse sluispolder. Deze gronden zijn door hoge grondwaterstanden eigenlijk alleen geschikt voor grasland.
- Er zijn een paar intensieve veehouderijen in de gemeente.
- Er is 1 nertsenfokkerij.
- Op de flanken van de stuwwal en de oeverwal zijn ook enkele akkerbouwbedrijven gelegen.
- Agrarische bedrijven verhuren gronden aan elkaar o.a. om gewassen te telen op de daarvoor geschikte gronden en/of efficiënter bedrijfsvoering mogelijk door bundeling van de gronden.
- De uiterwaarden zijn in gebruik als grasland.
- Agrarische bedrijven in Heumen dragen bij aan natuurbeheer in de natuurgebieden, beheersovereenkomsten afgesloten met o.a. staatsbosbeheer.

Knelpunten en (koppel-)kansen

- De rood-voor-rood regeling maakt het voor agrariërs financieel mogelijk te stoppen. Dit betekent sloop van de grote stallen en minder verstening in het buitengebied.
- ‘Regelgeving’ maakt het koppelen van kansen vanuit natuur, beheer met de agrarische sector niet altijd mogelijk.
- Beperkt tot geen financiële middelen beschikbaar om beheer van nieuwe aangelegde landschapselementen of ecologische voorzieningen op langere termijn te onderhouden.

Trends en ontwikkelingen

- Deel van de agrarische sector zal verder opschalen om kosten efficiënt te kunnen blijven werken.
- Deel van de agrarische bedrijven zullen verder verduurzamen.
- Beperkt aantal agrarische bedrijven zullen omschakelen naar biologische landbouw.
- Omslag naar een circulaire landbouw zet door.
- Boerderijen en stallen komen op grote schaal vrij voor nieuwe functies.
- Gronden van stoppende bedrijven worden of verkocht of verhuurd aan blijvende agrarische bedrijven.
- Landelijke gebied is niet alleen meer terrein voor de agrariër. Landelijk gebied steeds meer in trek bij alternatieve economische dragers zoals nieuwe vormen van landbouw, energieopwekking en recreatie.
- Verwachting voor Heumen is dat groot deel van de agrarische bedrijven zal verdwijnen en er een beperkt aantal over blijft.

Beleid

- Structuurvisie Heumen 2025
- Bestemmingsplan buitengebied
- Economische visie 2010-2020

- Behoud bestaande agrarische bedrijven.
- Ontwikkelingsruimte voor de landbouw in het Neder- en Overasseltse Broek en de Teerse Sluispolder. Nieuwvestiging bij voorkeur op locatie VAB, onder strikte voorwaarden ook elders. Geen nieuwvestiging buiten voornoemde gebieden.
- Uitbreiding van bestaande bedrijven is mogelijk; in het Neder- en Overasseltse Broek en de Teerse Sluispolder zijn de uitbreidingsmogelijkheden ruimer dan in de overige gebieden.
- Melkveebedrijven mogen alleen uitbreiden of nieuwvestigen onder de voorwaarde dat zij grondgebonden blijven.
- Bevordering economisch rendabele (efficiënte) en duurzame landbouw.
- Nevenactiviteiten mogelijk.
- VAB-regeling: wijziging van gebruik (voorkomen leegstand) staat voorop.
- Agrarische sector moet zich kunnen ontwikkelen, afhankelijk van locatie.
- Oeverwallen: Ruimte voor verbreding landbouw en incidenteel schaalvergroting op de randen van het kommengebied, alsmede kleinschalige recreatieve ontwikkelingen.
- Het Neder- en Overasseltse Broek is het grootste aaneengesloten open (weide) gebied binnen de gemeente, met een overwegend agrarisch karakter. Landbouw is belangrijkste waarde; ruimte voor verbreding en schaalvergroting. VAB wordt ingezet voor bestaande en nieuwe agrarische bedrijven.
- Teerse Sluispolder: Landbouw en ontwikkeling van natuur en landschap in de ecologische verbindingszone belangrijkste waarden.
- Agrarische bedrijven moeten een inkomen kunnen halen uit hun bedrijf. Op het platteland van Heumen is ruimte voor landbouw, natuur en recreatie. Deze belangen moeten goed met elkaar in balans zijn. De gemeente faciliteert nevenfuncties op agrarische bedrijven..

Opgaven Omgevingsvisie

- Wat is er nodig om de landbouw toekomstbestendig te maken?
- Welke kansen worden mogelijk gezien voor nieuwe duurzame landbouwvormen?
- Hoe gaan we om met de vraag naar grotere stallen(bouwblokken) bij zowel opschaling van bedrijven als verduurzamen en circulair worden van bedrijven?
- (meer m2 per dier nodig in de toekomst, meer technische voorzieningen en opslagruimte nodig)
- Hoe richten we agrarische erven in de toekomst in om de gezondheidsrisico’s te beperken?
- Hoe gaan we om met de vrijkomende agrarische bebouwing?
- Welke ruimte bieden wij aan bestaande en nieuwe economische dragers om de vitaliteit en leefbaarheid van het landelijke gebied te versterken?
- Hoe kunnen we zorgen voor het goed kunnen onderhouden van het landschap op de langere termijn?
- Waar en hoe zien we meekoppel kansen voor de landbouw met de grote opgaven voor energieopwekking en klimaatdaptatie?

RECREATIE

LEGENDA

- Parkeervoorzieningen
- Hotel/ Bed and breakfast
- Camping
- Haven
- Recreatieve voorzieningen
- Recreatieplekken
- Historisch waardevolle plekken
- Musea
- Fietsroutenetwerk
- Snelfietsroute
- Veerpont

(MOGELIJKE) OPGAVEN

- Versterken recreatieve verbindingen
- Verbeteren recreatieplekken in samenhang met natuurwaarden

3.7 RECREATIE

Kenmerken en kwaliteiten

- Heumensoord, Landschapszone Malden-Noord en Overasseltse vennen vormen belangrijke recreatieve uitloopgebieden voor Nijmegen.
- In en rondom het Overasseltse vennengebied liggen de meeste verblijfsaccommodaties en recreatieondernemingen van de gemeente.
- Verblijfsaccommodaties zijn kleinschalig m.u.v. recreatiecentrum Heumens Bos.
- De horeca bij het zweefvliegveld is een trekker voor recreanten.
- Er wordt een grote groei van b&b's gezien.
- Malden heeft geen aantrekkelijk centrum voor toeristen.
- Malden is onderdeel van de route van de Vierdaagse van Nijmegen.

Knelpunten en (koppel-)kansen

- Er worden kansen gezien om aanwezige recreatiebedrijven meer aan elkaar te koppelen zodat er meer herkenbaarheid naar regio kan worden gegeven aan recreatieve aantrekkelijkheid van Heumen.
- Er worden kansen gezien om Overasseltse vennen meer als een samenhangend recreatiegebied te zien en is wellicht als 'merk' uit te nutten.
- Er worden kansen gezien om de Maas recreatief aantrekkelijker te maken door o.a. goede routes over de dijken en verbindingen met achterland te maken, pontverbinding bij Overasselt (ligt een aanvraag). Geef ook ruimte aan horeca langs de dijk.

Trends en ontwikkelingen

- Groei vrijetijdseconomie: m.n. korte vakanties, meer nadruk op beleving en authenticiteit.
- Groeiende aandacht voor streekproducten en wellness.

Beleid

- Structuurvisie Heumen
- Nota Vrijetijdseconomie 2013-2016
- Beleidsplan 'Toeristische positionering Rijk van Nijmegen'

- Ontwikkelen en verbeteren recreatie en toerisme is het uitgangspunt, geldt voor zowel dag- als verblijfsrecreatie.
- Het beleefbaar maken van het verleden (relatie met thema Cultuurhistorie).

- Recreatieve voorzieningen zijn kleinschalig, passend bij landelijke omgeving. Incidenteel ruimte voor grootschalige voorzieningen.
- Watergebonden (sport)activiteiten langs de Maas concentreren bij Heumen (dorp).
- Inzetten op recreatief padennetwerk langs Maas-Waalkanaal. Koppelen van voorzieningen, horeca en nieuwe woonmilieus aan het kanaal.
- Het Lierdal is een belangrijk recreatief uitloopgebied tussen Malden en Molenhoek en een recreatieve schakel tussen het Maas-Waalkanaal, de Maas en het stuwwallengebied.
- De landschapszone Malden-Noord vormt een belangrijk recreatief uitloopgebied voor Nijmegen en Malden. Versterken en stimuleren recreatiemogelijkheden.
- De Teerse Sluispolder vormt een schakel tussen de natuur- en recreatiegebieden van de stuwwal en de vennen. Ruimte voor recreatieve ontwikkelingen.
- Oeverwallen: Ruimte voor kleinschalige recreatieve ontwikkelingen.
- Neder- en Overasseltse Broek vormt een schakel tussen de Overasseltse Vennen en de kernen Nederasselt en Overasselt en de Maasdijk.
- Het halen van meer verblijfstoeristen naar het Rijk van Nijmegen. Speerpunten daarbij van belang voor Heumen:
  - Cultuur en cultuurhistorie: onder andere beleving van de Romeinse tijd en WO II;
  - Well-being: onder andere wellness, streekproducten, actief bezig zijn in de natuur.

Opgaven Omgevingsvisie

- Onderzoek mogelijkheden voor een samenhangend en gebiedsdekkend recreatief netwerk van wandel- fietspaden en pontjes over de Maas.
- Ontwikkel meer recreatieve verbindingen van en naar alle kernen vanuit de belangrijkste natuur- en recreatiegebieden.
- Uitbreiding recreatieve verbindingen tussen het Vennengebied en Heumensbos.
- Onderzoek recreatieve ontwikkelingsmogelijkheden rondom het haventje en sluiscomplex bij de kern Heumen.
- Zijn er mogelijkheden de Overasseltse vennen als een herkenbaar en samenhangend recreatief gebied te ontwikkelen, als een eigen merk, waarbij de aanwezige ondernemers elkaar kunnen versterken?
- Onderzoek de recreatieve mogelijkheden van de voedselbosinitiatieven in de Landschapszone Malden-Noord (relatie met thema Natuur).

- Hoe maken we ontstaansgeschiedenis en het verleden beleefbaar en herkenbaar t.b.v. het versterken van de identiteit/authenticiteit van Heumen? (relatie met thema Cultuurhistorie)
- Hoe kunnen we de geschiedenis en cultuurhistorie aantrekkelijk maken voor de recreant en toerist? (relatie met thema Cultuurhistorie)
- Beleefbaar maken van de kroonwerken (relatie met thema Cultuurhistorie).

WONEN

LEGENDA

- Dorpen
- Bebouwingslinten
- Woonwerklandschap
- Hoofdaardgastransportleiding (rekening mee houden woningbouw)

(MOGELIJKE) OPGAVEN

- Verduurzaming woningen
- Zoeklocatie woningbouw
- Toekomstige uitbreidingsrichting lange termijn
- Onderzoekslocatie bouwen voor regio

Broekkant
Vuurvogel Schoren
Volkstuinencomplex
Steenhuys
Kanaalzone
Kerkplein
Centrumplein
Malden
Vuurvogel Veldsingel
Nederasselt
Coehoornhof 3e fase
Ecodorp
Worsum
Heumen West
Heumen
Vogelzang
Zilverberg
Overasselt
Derks

3 – KWALITEITEN, TRENDS EN OPGAVEN VOOR DE TOEKOMST

3.8 WONEN

Kenmerken en kwaliteiten

- De gemeente (en met name Malden) kent een behoorlijk open woningmarkt (‘tuin van Nijmegen’);
- Karakter Malden als woondorp; Heumen, Overasselt en Nederasselt als traditioneel dorp (sociale verbondenheid, verenigingsleven);

Knelpunten en (koppel-)kansen

- Verstedelijkingsdruk vanuit Nijmegen; heeft ook invloed op de traditionele dorpen;
- Relatief eenzijdig opgebouwde woningvoorraad (met name grote eengezinswoningen);
- Relatief kleine huursector.

Trends en ontwikkelingen

- Veranderende bevolkingssamenstelling: vergrijzing en ontgroening
- Veranderende huishoudenssamenstelling: afname gemiddelde huishoudensgrootte en toenemend aantal huishoudens;
- Toenemende woningnood;
- Toenemende behoefte aan appartementen, of in ieder geval gelijkvloerse (senioren-)woningen.
- ‘Nieuwe’ woonvormen: Kangoeroewonen, wonen in een hofje, particulier opdrachtgeverschap, geclusterde woonvormen, tijdelijke woningen, ‘tiny’ houses;
- Ouderen wonen steeds vaker langer zelfstandig thuis;
- Samenhang wonen-economie-bereikbaarheid: Verstedelijking betekent niet alleen de trek naar de stad, maar ook de trek naar goed bereikbare gebieden rond de stad.

Beleid

- Structuurvisie Heumen 2025
- Woningbouwprogramma en raadsbesluit 20 februari 2020
- Woonvisie

- Ambities:
  - De gemeente wil een samenleving zijn waar mensen uit alle levensfasen en inkomensklassen de kans hebben om prettig te wonen;
  - De gemeente wordt gezien als koploper in de verduurzaming van de woningvoorraad;
  - Mensen met een zorg- of ondersteuningsbehoefte kunnen zo lang als mogelijk zelfstandig wonen;
  - De groene omgeving en de leefbare kernen maken de gemeente een prettige plek om te wonen.
- Inbreiding boven uitbreiding, met respect voor waardevolle open ruimten in de kernen;
- Transformatie voorkeur boven nieuwbouw; nieuwbouw moet een kwalitatieve aanvulling zijn op de bestaande voorraad;
- Aandacht voor gemeenschappelijke woonvormen en wonen met zorg (o.a. blijversleningen);
- Gemeente Heumen als koploper in de verduurzaming van de woningvoorraad (duurzaamheidsleningen).

Opgaven Omgevingsvisie

- Kwantitatief: woningbouwprogramma gebaseerd op het bouwen voor de lokale behoefte. Voor de langere termijn ook bouwen voor de regio; hiertoe worden de locaties Kanaalzone en volkstuinencomplex in Malden onderzocht;
- Kwalitatief: aanpassingen bestaande woningvoorraad als gevolg van vergrijzing en veranderende huishoudenssamenstelling;
- Behoefte bijzondere woonvormen?
- Verduurzaming woningvoorraad -> op welke wijze gaat/wil gemeente Heumen en/of woningbouwcorporaties hierin voorop (blijven) lopen?
- (Meer) aandacht voor sociale veiligheid in nieuwe en bestaande situaties (minder zelfredzame personen.

ECONOMIE

LEGENDA

- Bedrijventerrein
- Subregionaal centrum detailhandel
- Kleinschalig cluster perifere detailhandel — RPW
- Solitaire PDV-locatie — RPW

(MOGELIJKE) OPGAVEN

- Versterken verblijfskwaliteit centrum Malden — VCM
- Transformatie Kanaalzone — WA
- Sanering en herschikking gewenst: — WA
- Verbeteren inzicht in activiteiten/toekomstperspectief — WA

De Hoge Brug

Transformatie Kanaalzone

Taaiendijk

Maldensbroek

Molenweg

Werklandschap Overasselt

Sluisweg

3.9 ECONOMIE

Kenmerken en kwaliteiten

- De gemeente heeft een functie als forensengemeente;
- Subregionale functie centrum Malden. Veel voorzieningen aanwezig, functionaliteit voldoet.Parkeren voor de deur.
- Toekomstperspectief agrarische bedrijven is onbekend. Er is niet in beeld met welke bedrijven het goed of minder goed gaat; nog aanvullen met gegevens vanuit gemeente en stakeholdersoverleg o.a. ZLTO
- Capaciteit van de huidige bedrijventerreinen is voldoende om te voldoen aan de (lokale) vraag. Wel is sanering/herstructurering van de bedrijventerreinen Ambachtsweg en De Hoge Brug gewenst.

Knelpunten en (koppel-)kansen

- Centrum Malden geen aantrekkelijke verblijfskwaliteit. Wordt functioneel gebruikt, nodigt niet uit tot langer verblijf.
- Voortbestaan detailhandel kleine kernen onder druk. Bijvoorbeeld Overasselt: ‘verkleuring’ van detailhandel naar wonen in centrum;
- Economisch perspectief landbouwbedrijven gelegen in nabijheid stikstof gevoelige gebieden
- Kansen voor circulaire en duurzame landbouw, verbreding activiteiten

Trends en ontwikkelingen

- Flexibilisering arbeidsmarkt: toenemende vraag naar flexibel en mobiel personeel;
- Groei vrijetijdseconomie: met name voor de korte vakantiemarkt. Toenemend aantal evenementen;
- Omslag naar circulaire economie: verantwoord ondernemen als antwoord op toenemende schaarste aan grondstoffen, milieubewustzijn en als motor voor innovatie en verbetering van de woon-, werk- en leefomgeving.
- Detailhandel: nog meer verschuiving naar online winkelen. Minder, betere en andere fysieke winkels nodig in kleinere, compactere en relevantere winkelgebieden;
- Detailhandel: Fysieke winkels moeten een sterk aantrekkelijke omgeving hebben, waar de consument graag hun schaarse tijd aan wil besteden.
- Landbouw: Onder invloed van hoge grondprijzen en vergrijzing zullen eigendom en exploitatie van landbouwgrond steeds meer van elkaar gescheiden zijn;
- Landbouw: intensieve productie op een relatief bescheiden areaal, voornamelijk op export georiënteerd;
- Landbouw: focus op het vinden van toepasbare oplossingsrichtingen voor een klimaatbestendige landbouw;
- Bedrijven: Krimp potentiële beroepsbevolking.
- Bedrijven: invloed technologische ontwikkelingen op arbeidsmarkt; banen verdwijnen en banen veranderen.
- Opkomst biotechnologie.

Beleid

- Structuurvisie Heumen 2025
- Economische visie 2010-2020
- Beleidsnota economische zaken 2013-2016
- Regionale routekaart
- Regionaal Programma Werklocaties

- Gemeente ziet mogelijkheden om te werken aan energieleverende bedrijventerreinen;
- De gemeente moet zichzelf beter promoten als vestigingsplaats voor dienstverleners;
- Faciliteren nevenfuncties op agrarische bedrijven;
- Bevordering duurzame en circulaire landbouw;
- Overnachtingsmogelijkheden in de vorm van landelijke agrarische B&B’s zijn gewenst;

Opgaven Omgevingsvisie

- Sanering/herstructurering bedrijventerreinen Ambachtsweg en De Hoge Brug;
- Hoe omgaan met toekomst landbouw/agrarische bedrijven?
- Stimuleren/faciliteren overnachtingsmogelijkheden in de vorm van landelijke, agrarische B&B’s.
- Onderzoeken en benutten mogelijkheden energieleverende bedrijventerreinen (koppelen aan sanering/herstructurering, voorlichting etc.);
- Versterken verblijfskwaliteit centrum Malden.

MOBILITEIT EN INFRASTRUCTUUR

LEGENDA

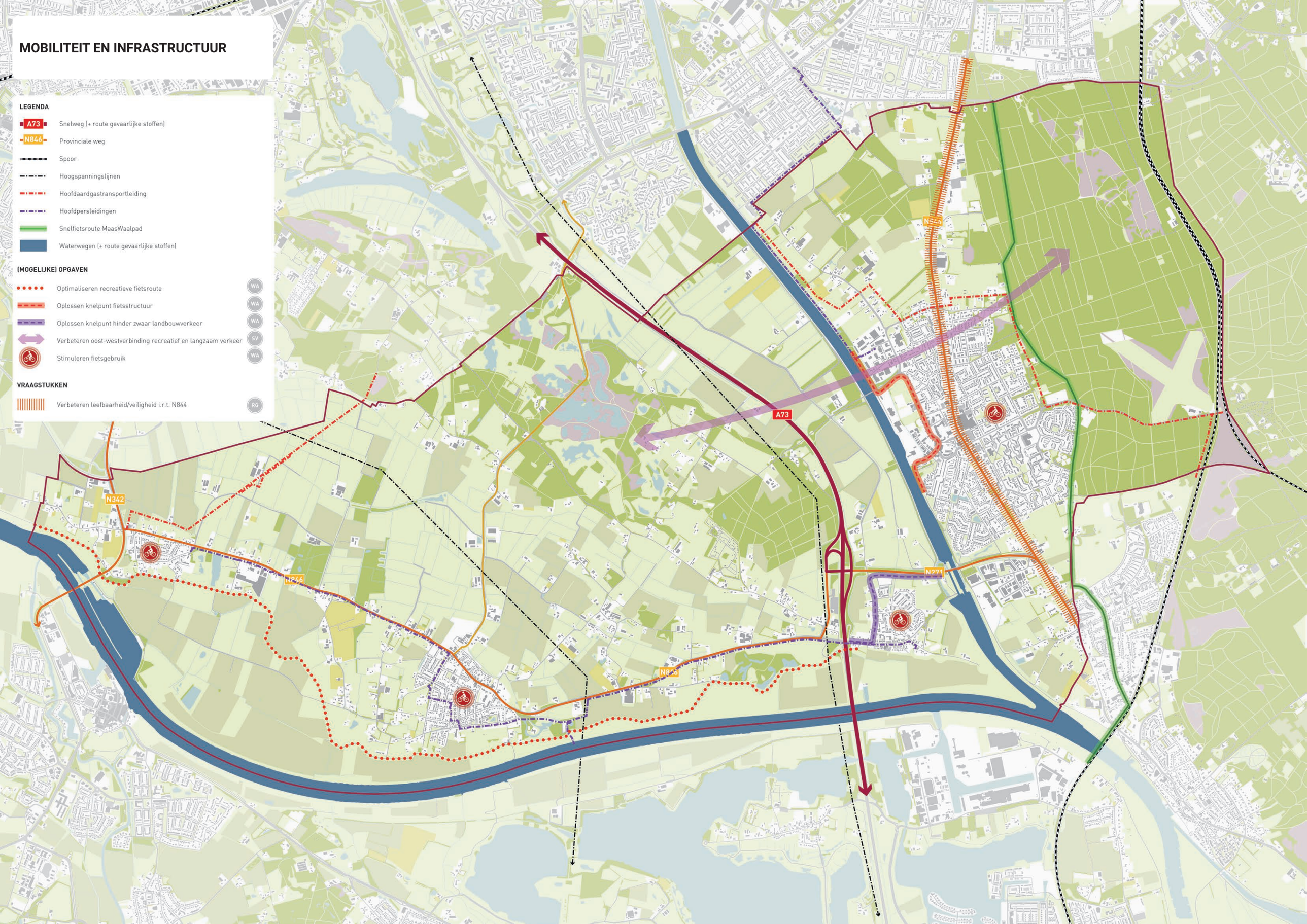
- A73 — Snelweg (+ route gevaarlijke stoffen)
- N846 — Provinciale weg
- Spoor
- Hoogspanningslijnen
- Hoofdaardgastransportleiding
- Hoofdpersleidingen
- Snelfietsroute MaasWaalpad
- Waterwegen (+ route gevaarlijke stoffen)

(MOGELIJKE) OPGAVEN

- Optimaliseren recreatieve fietsroute — WA
- Oplossen knelpunt fietsstructuur — WA
- Oplossen knelpunt hinder zwaar landbouwverkeer — WA
- Verbeteren oost-westverbinding recreatief en langzaam verkeer — SV
- Stimuleren fietsgebruik — WA

VRAAGSTUKKEN

- Verbeteren leefbaarheid/veiligheid i.r.t. N844 — RG

3 – KWALITEITEN, TRENDS EN OPGAVEN VOOR DE TOEKOMST

3.10 MOBILITEIT EN INFRASTRUCTUUR

Kenmerken en kwaliteiten
- Ligging en functie provinciale N844 in relatie tot leefbaarheid van Heumen. Tegenstrijdige belangen gemeente (leefbaarheid) en provincie (doorstroming);
- Fietsplan Heumen is afgerond;
- Capaciteit/intensiteit OV onder druk? Van buurtbus wordt weinig gebruik gemaakt.

Knelpunten en (koppel-)kansen
- Looistraat Heumen niet geschikt voor doorgaand zwaar landbouwverkeer;
- Rijksweg heeft negatieve invloed op leefbaarheid van de kern Malden. Luchtkwaliteit, veiligheid, oversteekbaarheid zijn knelpunten.

Trends en ontwikkelingen
- Groei van het aantal verplaatsingen;
- Verduurzaming van mobiliteit: schonere aandrijving van voertuigen o.a. toename gebruik elektrische vervoermiddelen, stimuleren ov, fietsen en lopen;
- Nieuwe concepten en technieken, zoals zelfrijdende auto's, leen- en deelauto's, snelle elektrische fietsen;
- Opkomst en ontwikkeling van autonome voertuigen (bijvoorbeeld inzetten van drones voor pakketvervoer);
- Door de toenemende woningnood en het toenemende belang van woonaantrekkelijkheid ontstaan er extra reisbewegingen. Dit heeft effect op de mobiliteit en bereikbaarheid.

Beleid
- Structuurvisie Heumen 2025;
- Regionaal beleidsplan (Veiligheidsregio);
- Inventarisatierapport mobiliteitsonderwerpen oktober 2017 (Regio Arnhem-Nijmegen).
- Robuust wegennetwerk. Position Paper (Regio Arnhem-Nijmegen).
- Ambitiedocument Duurzame Mobiliteit en Bereikbaarheid Regio Arnhem Nijmegen

- Bestaande wegenstructuur is leidend voor verkeersafwikkeling.
- Voor (boven)regionaal doorgaand verkeer (o.a. Malden) wordt in regionaal verband naar oplossingen gezocht.
- Bij nieuwe ontwikkelingen staat de bereikbaarheid en verkeersveiligheid voorop.
- Versterken oost-west verbinding tussen Heumensoord, Malden, het Maas-Waal kanaal en het vennengebied voor recreatief en langzaam verkeer.
- Onderhoud en beheer utilitair fietsnetwerk (noord-zuidroute Heumen);
- Verbeteren verblijfskwaliteit en veiligheid diverse wegen.

Opgaven Omgevingsvisie
- Toenemende mobiliteit in een reeds zwaar belast mobiliteitssysteem. In regionaal verband:
  - Aanpak verkeer Zuidwestflank Nijmegen, waar de N844 onderdeel van is;
  - Voorbereiding maatregelen op het gebied van HOV, fietsmaatregelen, transferia en slimme mobiliteit;
  - Aandacht voor leefbaarheid/veiligheid i.r.t. provinciale weg N844 door Malden (ontlasten N844).
- En hierover in gesprek blijven met de provincie.
- Optimaliseren recreatieve fietsroute (Maasbandijk) met pleisterplaatsen;
- Stimuleren fietsgebruik;
- Versterken oost-west verbinding tussen Heumensoord, Malden, het Maas-Waal kanaal en het vennengebied voor recreatief en langzaam verkeer.
- Vroegtijdig betrekken van Veiligheidsregio en Omgevingsdienst bij infrastructurele projecten of bij ontwikkelingen binnen de invloedssfeer van risicobronnen.
- Aandacht voor behoud capaciteit/intensiteit OV.
- Optimaliseren faciliteiten elektrische voertuigen.

VOORZIENINGEN

LEGENDA

- Basisschool
- Middelbare school
- Leerlingenstroom VO
- Verenigingsgebouw
- Kerk
- Museum
- Fietsroute scholen (deels onveilig)
- Sportcomplexen
- Gezondheidscentrum
- Snelfietsroute

(MOGELIJKE) OPGAVEN

Verduurzamen schoolgebouwen, vergroenen schoolpleinen

Behouden en versterken maatschappelijke functie en maatschappelijk vastgoed
Nieuwe functie H. Antoniuw Abt kerk Malden
Toekomst verenigingsgebouw
Benutten recreatieve potenties Lagehof

Nijmegen Atletiek
Kandinsky College
Sportpark de Kluis
Schiet terrein
Sportpark De Brooklanden
De Muse
Nieuwe locatie De Vuurvogel
Gezondheidscentrum
H. Antonius Abt Kerk
Feel fit center
De Komeet
Multifunctioneel centrum Malden
De Regenboog
Malden
Sportpark De Lier
De Tandem
H. Antonius Abt Kerk
Verenigingsgebouw Ons Huis
Gilde St. Salvator Mundi
Lage Hof Dagbesteding + zorg
Agrarisch museum
H. Antonius Abt Kerk
Nederlands Hervormde Kerk
Verenigingsgebouw Overasselt
Sportpark Overasselt
De Zilverberg (komt vrij)
St. Joris
H. Georius kerk
Mauritshuis
Verenigingsgebouw Terp
oppenberg

3.11 SPORT

Kenmerken en kwaliteiten
- Huidige voorzieningen voldoen aan de vraag (qua aanbod, functie, huisvesting). Geen uitbreiding nodig qua capaciteit.

Knelpunten en (koppel-)kansen
- Kans voor meer mogelijkheden/uitdagingen tot bewegen, onder andere in de openbare ruimte (relatie met thema Gezondheid)

Trends en ontwikkelingen
- Steeds meer sporten in de openbare ruimte, meer individueel, bootcampachtig, samen organiseren i.p.v. gekoppeld aan vereniging. Vraagt om een meer uitnodigende inrichting openbare ruimte.

Opgaven Omgevingsvisie
- Openbare ruimte zo inrichten dat deze uitnodigt tot en ruimte biedt aan beweging en sporten. Zowel voor de individuele sporter als voor georganiseerde buitensporters (b.v. bootcamp);
- Stimuleren sporten en bewegen;
- Locatieonderzoek naar mogelijk te verplaatsen sportvelden bij eventuele transformatie Kanaalzone. Huidige omvang velden en accommodatie als uitgangspunt nemen, aangezien deze voldoen. Geen extra capaciteit in toekomst nodig.

3.12 ONDERWIJS, CULTUUR EN WELZIJN

Kenmerken en kwaliteiten
- Sterke sociale binding Overasselt, Nederasselt, Heumen;
- Malden sterk georiënteerd op Nijmegen qua cultuur;
- Beleid onderwijs en de bestaande (en te behouden) onderwijshuisvesting speelt reeds in op de te verwachten terugloop van het aantal leerlingen. Hier ligt geen opgave meer.

Knelpunten en (koppel-)kansen
- Rijksweg is barrière i.r.t. veilige route scholieren. Bij brede school veel verschillende verkeersstromen, mede onveilig door ingang parkeergarage onder de school;
- Daling aantal gebruikers voorzieningen versus behoud van voorzieningen.

Trends en ontwikkelingen
- Sterke terugloop aantal leerlingen.

Opgaven Omgevingsvisie
- Veilige routes van en naar scholen (relatie met thema Mobiliteit).
- Verduurzamen van de schoolgebouwen (relatie met thema Duurzaamheid).
- Verduurzamen en vergroenen van schoolpleinen (relatie met thema Duurzaamheid).
- Nieuwe functie voor de kerk Malden.
- Toekomst verenigingsgebouw Nederasselt.
- Benutten recreatieve potenties Lage Hof (relatie met thema Recreatie).

3.13 VEILIGHEID

Kenmerken en kwaliteiten
- Externe veiligheid: binnen de gemeente Heumen zijn diverse risicobronnen aanwezig die bepalend zijn voor het externe veiligheidsbeleid van de gemeente:
  - Transport van gevaarlijke stoffen over de weg;
  - Transport van gevaarlijke stoffen over het water (Maas, kanaal);
  - Hogedruk aardgastransportleidingen;
  - Risicovolle inrichtingen (LPG tankstation in Overasselt en tankstation A73);.
- Externe veiligheid: geen (latente) saneringssituaties.

Knelpunten en (koppel-)kansen
- Bestrijdbaarheid risicobronnen: beschikbaarheid voldoende koel- en bluswater nabij de wegen bij calamiteit bij transport gevaarlijke stoffen zal veelal problematisch zijn.
- Door warmer en droger weer is er een groter brandgevaar in natuurgebieden. Heumensbos potentieel risico voor Malden.
- Rekening houden met extremer weer (hitte, hevige regenval, overstroming) in relatie tot een groene en veilige leefomgeving.

Trends en ontwikkelingen
- Opkomst autonome voertuigen (met name drones) en de kans om deze in te zetten op het gebied van criminaliteitspreventie, dijkinspectie, rampenbestrijding en milieu- en landbouwcontroles.

Opgaven Omgevingsvisie
- Bescherming tegen klimaatextremen (o.a. regenval, hitte) (relatie met thema's Water en Natuur);
- Procesmatig: betrek Veiligheidsregio in vroegtijdig stadium bij planvorming;
- Hoe gaan we om met de maatregelen vanuit het Deltaprogramma Rivieren? Welke uitgangspunten zijn daarbij belangrijk voor de gemeente? (relatie met thema Water).

3.14 GEZONDHEID

Kenmerken en kwaliteiten
- Voorzieningen zijn op orde. Er ligt geen opgave in het concentreren, koppelen of bundelen van voorzieningen. Geen nieuwe of vrijkomende locaties aan de orde.
- Alle speelplekken zijn omgevormd tot natuurlijke speelplaatsen.

Knelpunten en (koppel-)kansen
- Beleid steeds meer gericht op preventie en gezond blijven. Hiervoor liggen ook kansen in de openbare ruimte (relatie met thema Sport).
- Vanuit RAS (Regionale Adaptatie Strategie: hittebestrijdingsplannen om de aandacht en de zorg om hittestress normaal te maken voor alle doelgroepen (UV-bescherming, voldoende drinken).

Trends en ontwikkelingen
- Vergrijzing: toename dementie en chronisch zieken, toenemende zorgkosten.

Opgaven Omgevingsvisie
- Stimuleren bewegen in de openbare ruimte: openbare ruimte zo inrichten dat deze uitnodigt tot beweging;
- Vergroenen openbare ruimte: bevordert gezondheid en leefbaarheid, tegengaan hittestress;
- Openbare ruimte inrichten op toekomstige oudere (en soms beperktere) gebruiker;
- Goede schone(gezonde) fietsverbindingen vanuit Nijmegen naar Malden
- Nieuwe woon(zorg)concepten, levensloopbestendige woningen
- Afstemmen ontwikkellocaties kinderdagverblijven en/of scholen in relatie tot luchtkwaliteit
- Stimuleren fietsgebruik (oplaadpunten e-bike, veilige fietsroute noord-zuid)
- Opstellen en uitvouwen hittebestijdingsplan in samenwerking met o.a GGD;
- Blijvend verkennen hoe in samenspraak met de provincie gekomen kan worden tot een verbetering van de luchtkwaliteit in relatie tot de N844 door Malden.

4 – ANSICHTKAART VAN HEUMEN

De integrale ansichtkaart (zie bijlage) laat de gebieden, elementen en functies zien die de identiteit bepalen van de gemeente Heumen. Alle opgaven die we hiervoor hebben benoemd confronteren we in deze kaart met elkaar. Zo kunnen we zien waar kansen ontstaan voor het koppelen van thema's, gebieden, functies en mogelijkheden, maar ook waar we knelpunten of tegenstrijdigheden zien.

4.1 VRAAGSTUKKEN VANUIT RUIMTELIJKE – EN BELEIDSANALYSE

Vanuit zowel de ruimtelijke analyse als de analyse van beleid is er veel informatie beschikbaar. Op grond van deze verkenning zijn (mogelijke) opgaven voor de Omgevingsvisie gedefinieerd die in eerste instantie worden besproken in het kader van het participatietraject.

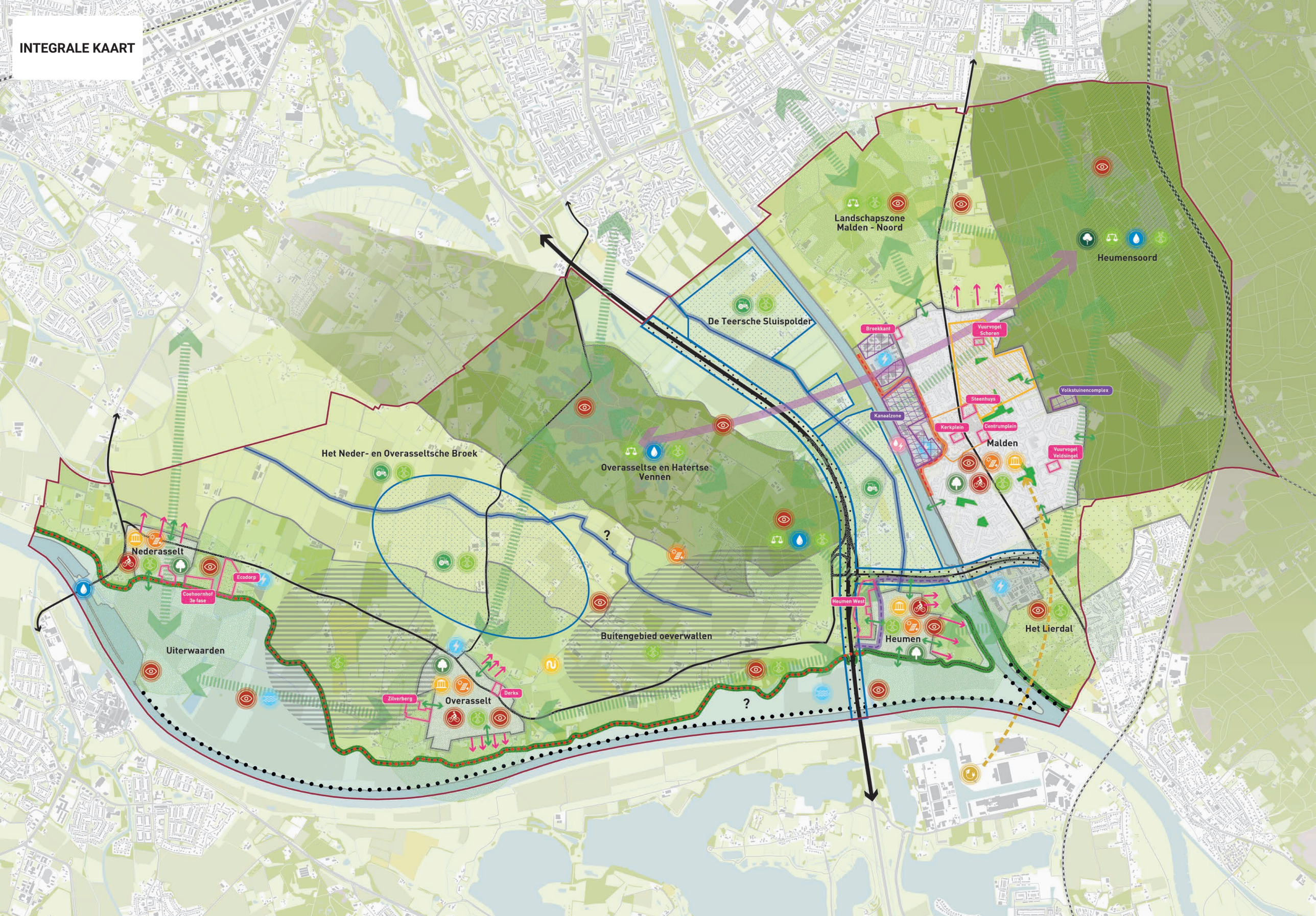
Voor enkele onderwerpen blijkt echter dat hiervoor geen (actueel) beleid voorhanden is en/of de benodigde informatie ontbreekt, terwijl het wel belangrijke thema's zijn die in de Omgevingsvisie aan de orde dienen te komen. Dit zijn nader te verkennen onderwerpen die eveneens aandacht verdienen in de gesprekken met stakeholders.
Dit noemen we de zogenaamde vraagstukken.

Genoemd kunnen worden de volgende nader te verkennen onderwerpen/ vraagstukken:

1. Welke mogelijkheden zijn wenselijk voor wonen in het buitengebied?
2. Is er een beeld van de huidige situatie en de ontwikkeling van de agrarische sector binnen het grondgebied van de gemeente Heumen?
3. Wat is het toekomstbeeld voor het Heumens buitengebied (zowel qua functie als qua ruimtegebruik/bebouwing)?
4. Hoe kan/moet de leefbaarheid en veiligheid in relatie tot de N844 door Malden worden verbeterd?

INTEGRALE KAART

4 – ANSICHTKAART VAN HEUMEN

LANDSCHAP EN GROEN

Bestaande landschappelijke eenheden behouden en versterken: LOP

- Het Neder- en Overasseltse Broek
- Buitengebied oeverwallen
- Natuurgebieden (Heumensoord, Overasseltse en Hatertse Vennen)
- De Teersche Sluispolder
- Landschapszone Malden-Noord
- Het Lierdal
- Uiterwaarden
- Behoud van de bakenbomen langs de Maas WA
- Versterken van biodiversiteit in natuur- en cultuurlandschap
- Versterken verbinding kernen en landschap
- Behouden bestaande groengebieden in Malden

NATUUR

- Balans zoeken tussen natuurfunctie en andere functies
- Balans zoeken tussen landbouw en natuur
- Naaldbos omvormen tot loofbos
- Versterken biodiversiteit

BODEM EN WATER

- Verdroging van het landschap tegengaan
- Ruimte creëren voor de rivier

DUURZAAMHEID, ENERGIE EN KLIMAATADAPTATIE

- Ontwikkelen energielandschap (uit te werken ruimtelijk gebiedsplan, raadsbesluit en amendement 30-01-2020)
- Verduurzamen schoolgebouwen, vergroenen schoolpleinen WA
- Verduurzaming woningen WA
- Mogelijkheden energieleverende bedrijventerreinen RR
- Realiseren robuuste hoofdgroenstructuur GSP
- Potentie waterkrachtcentrale RVDE
- Optimalisatie opwekking zonne-energie (zonnepanelen op daken)
- ? Waterberging/retentiegebied (stand van zaken?)
- Heroriëntatie mogelijkheden grootschalige energieopwekking (raadsbesluit en amendement 30-01-2020)
- Mogelijkheden koude-/warmteopslag?
- Ruimte creëeren voor de rivier
- Zoekgebied zonnepanelen als geluidwal/-scherm
- Onderzoeken Maas-Waal kanaal als bron voor aquathermie
- Onderzoeken mogelijkheden voor aansluiting Malden op bio-energiecentrale Cuijk?
- Oriëntatie op aanleg ondergronds netwerk voor warmtenet?
- Vergroenen stedelijk gebied en kernen

CULTUURHISTORIE

- Beleefbaar maken cultuurhistorisch waardevolle elementen WA

RECREATIE

- Versterken recreatieve verbindingen
- Verbeteren recreatieplekken in samenhang met natuurwaarden

WONEN

- Verduurzaming woningen
- Zoeklocatie woningbouw
- Toekomstige uitbreidingsrichting lange termijn
- Onderzoekslocatie bouwen voor regio

ECONOMIE

- Versteken verblijfskwaliteit centrum Malden VCM
- Transformatie Kanaalzone WA
- Sanering en herschikking gewenst: WA
- Verbeteren inzicht in activiteiten/toekomstperspectief WA

INFRASTRUCTURR, BEREIKBAARHEID ENMOBILITEIT

- Optimaliseren recreatieve fietsroute WA
- Oplossen knelpunt fietsstructuur WA
- Oplossen knelpunt hinder zwaar landbouwverkeer WA
- Verbeteren oost-westverbinding recreatief en langzaam verkeer SV
- Stimuleren fietsgebruik WA

VOORZIENINGEN

- Verduurzamen schoolgebouwen, vergroenen schoolpleinen
- Behouden en versterken maatschappelijke functie en maatschappelijk vastgoed
  Nieuwe functie H. Antoniuw Abt kerk Malden
  Toekomst verenigingsgebouw
  Benutten recreatieve potenties Lagehof